

**Meldcode
Huiselijk
Geweld
en
Kindermishandeling
CPOB**

Versie: 2.2018

Ingangsdatum: 01-08-2018

Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling

In aanmerking nemende

- de Wet maatschappelijke ondersteuning
- de Wet op de jeugdzorg;
- de Wet bescherming persoonsgegevens;
- de Wet op het primair onderwijs;
- het privacyreglement van [*naam basisschool*]

heeft Stichting CPOB de Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling vastgesteld.

- Iedere school van Stichting CPOB is verantwoordelijk voor een goede kwaliteit van de dienstverlening aan de leerlingen en deze verantwoordelijkheid is zeker ook aan de orde in geval van dienstverlening aan leerlingen die (vermoedelijk) te maken hebben met huiselijk geweld of kindermishandeling.
- Van de medewerkers die werkzaam zijn bij Stichting CPOB wordt op basis van deze verantwoordelijkheid verwacht dat zij in alle contacten met leerlingen en ouders/verzorgers attent zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen.
- De medewerkers zijn op de hoogte van de meldcode en weten welke stappen van hen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling.
- De directeur en intern begeleiders van de scholen ondersteunen de medewerkers bij het nemen van de stappen van de meldcode.
- Onder *huiselijk geweld* wordt verstaan: (dreigen met) geweld, op enigerlei locatie, door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen ouderenmishandeling, eergelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking. Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex)partners, gezinsleden, familieleden en huisgenoten.
- Onder *kindermishandeling* wordt verstaan: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch

letsel, daaronder ook begrepen eengerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking.

- Onder *medewerker* in deze notitie wordt verstaan: de medewerker die voor Stichting CPOB werkzaam is en die in dit verband aan leerlingen van de basisschool zorg, begeleiding, of een andere wijze van ondersteuning biedt.
- Onder leerling in deze code wordt verstaan: de leerling aan wie de medewerker zijn professionele diensten verleent.

Route bij signalen (vermoeden) van huiselijk geweld en kindermishandeling

Stap 1: In kaart brengen van signalen

- Observeer
- Onderzoek naar onderbouwing
- Gesprek met ouders: delen van de zorg

Stap 2: Collegiale consultatie en raadplegen Veilig Thuis

- Consulteer intern begeleider en/of collega's tijdens: groepsbespreking
- En/of zorgteam

- En/of zorgadviesteam (ZAT)
- En/of Bilateraal overleg met jeugdarts, intern begeleider of andere betrokkenen, bijv. leerplichtambtenaar
- Consulteer ook Veilig Thuis
- Uitkomsten consultaties bespreken met ouders

Stap 3: Gesprek met de ouder (cliënt)

- Gesprek met de ouder: delen van de zorg

Stap 4: Weeg de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling

- Weeg risico, aard en ernst van de kindermishandeling of huiselijk geweld af. Vraag het AMK hierover een oordeel te geven.

Risicotaxatie-instrumenten kunnen in overleg met AMK of Jeugdgezondheidszorg worden gebruikt.

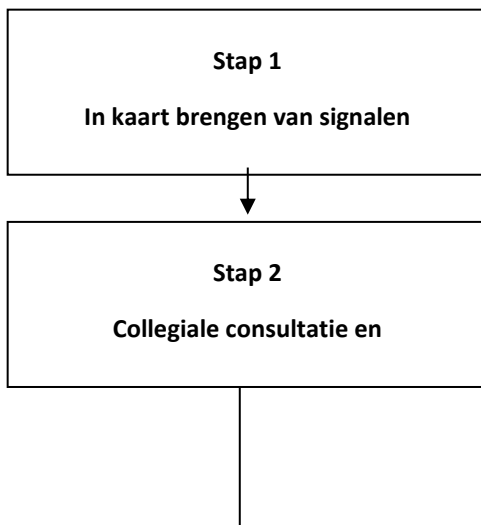
Tot 31-12-2018:

Stap 5a: Hulp organiseren en effecten volgen

- Bespreek uw zorgen met de ouder
- Organiseer hulp door ouder en leerling door te verwijzen naar Bureau Jeugdzorg
- Monitor of ouder en leerling hulp krijgen
- Volg de leerling

Stap 5b: Melden en bespreken met de ouder

- Bespreek met de ouder uw voorgenomen melding
- Meld bij Veilig Thuis

Stap 1: In kaart brengen van signalen

- Observeer
- Onderzoek naar onderbouwing
- Gesprek met ouders: delen van de zorg

Stap 2: Collegiale consultatie en raadplegen Advies- en Meldpunt Kindermishandeling

- Consulteer interne en externe collega's tijdens:
  - groepsbespreking
  - zorgteam

- Centrum voor Jeugd en Gezin
- Bilateraal overleg met jeugdarts, sociaal verpleegkundige intern begeleider of andere betrokkenen, bijv. leerplichtambtenaar
- Consulteer ook het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling
- Uitkomsten consultaties bespreken met ouders
- Overweeg registratie in de Verwijsindex Risicojongeren

Stap 3: Gesprek met de ouder

- Gesprek met de ouder: delen van de zorg

Stap 4: Wegen aard en ernst huiselijk geweld of de kindermishandeling

- Weeg risico, aard en ernst van de kindermishandeling of huiselijk geweld.
- Vraag het AMK hierover een oordeel te geven.

Stap 5a: Hulp organiseren en effecten volgen

- Bespreek uw zorgen met de ouder
- Organiseer hulp door ouder en leerling door te verwijzen naar Bureau Jeugdzorg
- Monitor of ouder en leerling hulp krijgen
- Volg de leerling

Stap 5b: Melden en bespreken met de ouder

- Bespreek met de ouder uw voorgenomen melding
- Meld bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling

Vanaf 01-01-2019:

Stap 5a: Beslissing 1: Is melden noodzakelijk?

- Afweging 1: Heeft u op basis van de stappen 1 t/m 4 van de meldcode een vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling?
- Nee: Afsluiten en vastleggen in dossier
- Ja: Ga verder met afweging 2
- Afweging 2: Schat u op basis van de stappen 1 t/m 4 van de meldcode in dat er sprake is van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid?
- Nee: Ga verder met afweging 3
- Ja; Melden bij Veilig Thuis. De afwegingen 3 t/m 5 worden samen met Veilig Thuis doorlopen.

Stap 5b: Beslissing 2: Hulp organiseren en effecten volgen

- Afweging 3: Bent u in staat effectieve hulp te bieden of te organiseren om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden?
- Nee: Melden bij Veilig Thuis
- Ja: Ga verder met afweging 4
- Afweging 4: Aanvaarden de betrokkenen hulp om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden en zijn zij bereid zich hiervoor in te zetten?
- Nee: Melden bij Veilig Thuis
- Ja: Hulp bieden of organiseren, ga verder met afweging 5
- Afweging 5: Leidt de hulp binnen de gewenste termijn tot de noodzakelijke resultaten ten aanzien van de veiligheid en/of het welzijn (herstel) van alle betrokkenen?
- Nee: (Opnieuw) melden bij Veilig Thuis
- Ja: Hulp afsluiten met afspraken over het volgen van toekomstige (on)veiligheid met betrokkenen en samenwerkingspartners

Stappenplan bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Stap 1: In kaart brengen van signalen

Breng de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontcrachten in kaart en leg deze vast.

Leg ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen.

Bij vroeg-signalering worden signalen gezien die duiden op een zorgelijke of mogelijk bedreigde ontwikkeling. Zelden zullen deze signalen direct duidelijkheid geven over de oorzaak zoals huiselijk geweld of kindermishandeling. Het is daarom verstandig uit te gaan van de signalen die u als leerkracht of andere betrokkene bij de leerling of in de interactie tussen ouder en leerling waarneemt. In de signalenlijst vindt u een overzicht van de signalen.

Maak bij het signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling gebruik van het signaleringsinstrument van uw organisatie of van de signaleringslijst Huiselijk geweld en kindermishandeling uit de bijbehorende handleiding.

In deze fase observeert u de leerling in de klas en eventueel daarbuiten (bijvoorbeeld tijdens een huisbezoek) waardoor u de signalen in kaart kunt brengen.

Het is gebruikelijk om in gesprek te gaan met de ouder tijdens haal- en brengmomenten. Tijdens het uitwisselen over de activiteiten van de dag, de leerling en de feitelijkheden die u opvallen, krijgt u een beeld waardoor u ook met informatie van de ouder de situatie in kaart kunt brengen. Daarnaast observeert u de ouder en het kind tijdens overige contactmomenten. U verzamelt alle signalen waardoor u duidelijker krijgt of er zorgen zijn en welke zorgen dit zijn.

Alle gegevens die te maken hebben met het signaleren en handelen hoort u schriftelijk vast te leggen in het digitale leerlingdossier (privacy gevoelig). Hierdoor kunt u later bij de inspectie verantwoording afleggen indien dit wordt gevraagd.

Leg in de leerlingdossier de volgende gegevens vast:

- Vermeld altijd datum, plaats, situatie en overige aanwezigen.
- Signalen die duidelijk maken welke zorgen u ziet, hoort of ruikt.
- Signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten.
- Contacten over deze signalen.
- Stappen die worden gezet.
- Besluiten die worden genomen.
- Vervolgaantekeningen over het verloop.

Beschrijf uw signalen zo feitelijk mogelijk:

- Worden ook hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een hypothese of veronderstelling. Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontkracht.
- Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd.
- Leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een bevoegde medewerker.

Moet de school seksueel misbruik melden en aangeven

Medewerkers in het primair onderwijs (po) en het voortgezet onderwijs (vo) zijn wettelijk verplicht het schoolbestuur onmiddellijk te informeren als zij informatie krijgen over een mogelijk zedendelict. Het gaat dan om een strafbaar feit waarbij een medewerker van de school een minderjarige leerling seksueel heeft misbruikt of geïntimideerd. De aangifteplicht houdt in dat het bestuur van de school verplicht is aangifte te doen bij de politie als een vermoeden bestaat dat een zedendelict is gepleegd. In dat geval is dit stappenplan niet van toepassing.

Meldplicht onderwijs bij zedendelict

Als een medewerker een vermoeden heeft van seksueel misbruik, moet hij dit onmiddellijk bekend maken bij het schoolbestuur. Het is niet voldoende een tussenpersoon te informeren, zoals een lid van de schoolleiding. Als de medewerker zijn verantwoordelijkheid hiervoor niet neemt, kan het schoolbestuur strenge maatregelen nemen. Zwijgt een medewerker over bij hem bekend seksueel misbruik, dan kunnen het slachtoffer en/of zijn ouders een schadeclaim indienen tegen de medewerker.

Meldplicht seksueel misbruik voor alle onderwijsmedewerkers

De meldplicht geldt voor alle medewerkers op een school. Hieronder vallen ook contactpersonen en interne vertrouwenspersonen die binnen hun functie informatie krijgen over mogelijk seksueel misbruik. Geen enkele medewerker kan zich beroepen op de geheimhoudingsplicht.

Overleg met vertrouwensinspecteur over mogelijk zedendelict

Als het schoolbestuur een melding heeft ontvangen van een mogelijk zedendelict, is het schoolbestuur verplicht direct te overleggen met de vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs (IvhO). De vertrouwensinspecteur stelt vast of sprake is van een redelijk vermoeden van een strafbaar feit.

Aangifteplicht schoolbestuur bij mogelijk zedendelict

Als na het overleg met de vertrouwensinspecteur blijkt dat er een redelijk vermoeden is van een zedendelict, is het schoolbestuur altijd verplicht aangifte te doen bij de politie. Ook als de betrokkenen misschien hun bedenkingen hebben. Het schoolbestuur informeert ook de betrokkenen. Voorop staat dat herhaling van het seksueel misbruik wordt voorkomen. De aangifteplicht geldt niet voor vertrouwensinspecteurs van de Inspectie van het Onderwijs. Zij zijn daarvan wettelijk vrijgesteld. Wel zijn ze wettelijk verplicht geheim te houden wat leerlingen, ouders of personeelsleden van een school hun toevertrouwen.

Meer informatie meldplicht onderwijs bij seksueel misbruik onderwijs

Meer informatie over de meldplicht en de aangifteplicht bij seksueel misbruik in het onderwijs vindt u op de website van het [Centrum School en Veiligheid](#). Als u vermoedt dat uw kind seksueel geïntimideerd wordt, kunt u ook contact opnemen met de vertrouwensinspecteur van de Inspectie van het Onderwijs. De vertrouwensinspecteur behandelt de klachten met de grootste zorgvuldigheid en onderneemt geen actie zonder uw instemming. Meer informatie vindt u op de website van de [Inspectie van het Onderwijs](#).

Stap 2: Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van Veilig Thuis.

Bespreek de signalen met een deskundige collega. Vraag zo nodig ook advies aan Veilig Thuis.

Consultatie is - afhankelijk van de interne afspraken van de organisatie - mogelijk met de volgende collega's: de intern begeleider, de directie, de aandachtsfunctionaris kindermishandeling, een collega uit dezelfde klas en/of de jeugdverpleegkundige of jeugdarts. Indien de organisatie deelneemt aan het zorgadviesteam is het ook mogelijk om de leerling hierin te bespreken.

Om de leerling 'open' (niet anoniem) te bespreken in het zorgadviesteam en met andere externe deskundigen is toestemming van de ouder vereist. Indien u in het contact transparant en integer bent, is de kans groot dat over deze zaken een open gesprek mogelijk is. In de meeste gevallen wordt toestemming door de ouder gegeven. Gespreksvaardigheid om in gesprek te gaan over zorgen en het vragen om toestemming van de ouder is een specifieke deskundigheid en kan door middel van scholing worden aangeleerd. Ook kunt u advies krijgen van het AMK of het zorgadviesteam over op welke wijze in gesprek kan worden gegaan met de ouder. Indien de ouder weigert is dit een zorgelijk signaal en moet het worden meegenomen in de weging.(Stap 4). De leerling kan overigens anoniem worden besproken wanneer de ouder geen toestemming heeft gegeven, maar dit verdient niet de voorkeur vanwege de eventuele vervolgacties.

Indien u ook maar enige twijfel heeft over de oorzaak van de situatie en/of eventuele mogelijke onveiligheid bij de leerling, moet u advies vragen bij het AMK. Het AMK kan een eerste weging maken of het terecht is dat u zich zorgen maakt over deze situatie en of er mogelijk sprake kan zijn van kindermishandeling of huiselijk geweld. Zorgvuldig handelen vereist dat u nagaat of u advies moet vragen bij het AMK.

Voor het bespreken in het zorgadviesteam wordt een intakegesprek met ouder en/of leerkracht door het maatschappelijk werk of een ander lid van het zorgadviesteam gevoerd. Door de ouder continu te betrekken en in overleg te treden, is de kans groter dat de ouder gemotiveerd is om de situatie te verbeteren en/of hulp te aanvaarden.

Noodsituaties

Bij signalen die wijzen op acuut en zodanig ernstig geweld dat uw ouder of zijn gezinslid daartegen onmiddellijk moet worden beschermd, kunt u meteen advies

vragen aan Veilig Thuis. Komt men daar, op basis van de signalen, tot het oordeel dat onmiddellijke actie is geboden, dan kunt u zo nodig in hetzelfde gesprek een melding doen zodat op korte termijn de noodzakelijke acties in gang kunnen worden gezet.

In noodsituaties kunt u overigens ook contact zoeken met de crisisdienst van het Bureau Jeugdzorg en/of de politie vragen om hulp te bieden.

Stap 3: Gesprek met de ouder

Bespreek de signalen met de ouder.

Hebt u ondersteuning nodig bij het voorbereiden of het voeren van het gesprek met de ouder, raadpleeg dan een deskundige collega en/of Veilig Thuis.

1. Leg de ouder het doel uit van het gesprek.
2. Beschrijf de feiten die u hebt vastgesteld en de waarnemingen die u hebt gedaan.
3. Nodig de ouder uit om een reactie hierop te geven.
4. Kom pas na deze reactie zo nodig en zo mogelijk met een interpretatie van hetgeen u hebt gezien, gehoord en waargenomen. In geval van een vermoeden van (voorgenomen) vrouwelijke genitale verminking (meisjesbesnijdenis) neemt u met spoed contact op met het AMK.

In de meeste gevallen is het onduidelijk wat de oorzaken zijn van de signalen. Door ouders te informeren en uit te wisselen over de ontwikkeling van hun leerling, kunnen zorgen verduidelijkt, ontkracht of bekrachtigd worden. Nodig de ouder expliciet uit tot het geven van zijn/haar mening en vraag door over leerling gerelateerde onderwerpen in de thuissituatie. Herkent de ouder de situatie? Hoe gedraagt de leerling zich thuis? Hoe reageert de ouder daarop? Hoe gaat het opvoeden thuis? Hoe reageert de leerling hierop? Hoe is de ontwikkeling van de leerling tot nu toe verlopen? Wat vindt de ouder daarvan? Hoe ervaart de ouder de opvoeding en zijn rol als ouder?

Breng de ouder na overleg met anderen op de hoogte. Informeer en wissel tijdens deze contacten continu uit over de ontwikkeling van de leerling en de zorgen die u hebt.

Indien een handelings- of begeleidingsplan wordt ingezet voor de leerling, bespreek dit met de ouder. Bespreek ook tussentijds en na afloop de resultaten van het handelings- of begeleidingsplan.

Indien de ouder de zorgen herkent kan een begin worden gemaakt met het onderzoeken van kansen en oplossingen. Daarnaast kunnen handelingsadviezen worden uitgewisseld voor in de klas en thuis.

Indien tijdens het gesprek met de ouder blijkt dat de zorgen een andere oorzaak heeft, kunt u dit traject afsluiten. U kunt de leerling en de ouder binnen de interne en externe zorgstructuur van de school verder begeleiden.

Het doen van een melding bij het AMK zonder dat de signalen zijn besproken met de ouder, is alleen mogelijk als:

- de veiligheid van de ouder, die van u zelf, of die van een ander in het geding is; of
- als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de ouder door dit gesprek het contact met u zal verbreken.

Bij het vragen van advies aan het AMK geldt dit niet, advies vragen mag altijd anoniem.

Stap 4: Weeg de aard en ernst van het huiselijk geweld of kindermishandeling.

Weeg op basis van de signalen, van het ingewonnen advies en van het gesprek met de ouder het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling. Weeg eveneens de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling.

Maak bij het inschatten van het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling gebruik van een risicotaxatie-instrument. Neem contact op met het AMK of de jeugdgezondheidszorg en laat deze weging maken.

Tot 31-12-2018:

Stap 5: Beslissen: zelf hulp organiseren of melden.

Stap 5a: Hulp organiseren en effecten volgen

Meent u, op basis van uw afweging in stap 4, dat u de leerling en zijn gezin redelijkerwijs *voldoende* tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling kunt beschermen:

- *organiseer* dan de noodzakelijke hulp;
- *volg* de effecten van deze hulp; en
- *doe* alsnog een *melding* als er signalen zijn dat het huiselijk geweld of de kindermishandeling niet stopt, of opnieuw begint.

Als de organisatie gebruik heeft gemaakt van het zorgadviesteam, kan het zorgadviesteam verdere actie coördineren. Het zorgadviesteam bespreekt de hulpvraag van school en ouders, beoordeelt de hulpvraag, stelt een aanpak vast, geeft handelingsadviezen voor de leerkracht en adviseert over verdere hulp. De verantwoordelijke medewerker binnen de organisatie bespreekt met de ouder de uitkomst van de bespreking in het zorgadviesteam. Bespreek met de ouder de verder te nemen stappen voor geadviseerde hulpverlening voor de leerling en/of de ouder. Geef informatie en maak afspraken over de eventuele indicaties die nodig zijn voor verdere hulp. Verwijs de ouder door en vraag daarna of de ouder is aangekomen bij de hulp.

Indien u voor een van voorgaande stappen ondersteuning nodig heeft, vraag deze aan bij het zorgadviesteam.

Maak in de klas afspraken over begeleidings- en zorgbehoeften van de leerling. Stel een handelings- of begeleidingsplan op en voer dit uit. Deel de uitkomst van deze bespreking met de ouders.

Stap 5b: Melden en bespreken met de ouder

Kunt u uw leerling *niet voldoende* tegen het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling beschermen, of *twijfelt* u er aan of u hiertegen voldoende bescherming kunt bieden:

- ***meld* uw vermoeden bij Veilig Thuis;**
- ***sluit* bij uw melding zoveel mogelijk aan bij feiten en gebeurtenissen en geef duidelijk aan indien de informatie die u meldt (ook) van anderen afkomstig is;**
- ***overleg* bij uw melding met Veilig Thuis wat u *na de melding*, binnen de grenzen van uw gebruikelijke werkzaamheden, *zelf* nog**

kunt doen om uw leerling en zijn gezinsleden tegen het risico op huiselijk geweld of op mishandeling te beschermen.

Bespreek uw melding vooraf met de ouder. U bespreekt de melding ook met de leerling wanneer deze 12 jaar of ouder is.

1. Leg uit waarom u van plan bent een melding te gaan doen en wat het doel daarvan is.
2. Vraag de leerling en/of ouder uitdrukkelijk om een reactie.
3. In geval van bezwaren van de leerling en/of ouder, overleg op welke wijze u tegemoet kunt komen aan deze bezwaren.
4. Is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om uw leerling of zijn gezinslid te beschermen tegen het geweld of de kindermishandeling. Betrek in uw afweging de aard en de ernst van het geweld en de noodzaak om de leerling of zijn gezinslid door het doen van een melding daartegen te beschermen.
5. Doe een melding indien naar uw oordeel de bescherming van de leerling of zijn gezinslid de doorslag moet geven.

Van contacten met de leerling en/of ouder over de melding kunt u afzien:

- als de veiligheid van de leerling, die van u zelf, of die van een ander in het geding is; of als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de leerling en/of de ouder daardoor het contact met u zal verbreken.

Vanaf 01-01-2019:

Stap 5:

Beslissing 1: Is melden noodzakelijk

Beslissing 2: Hulp organiseren en effecten volgen

Afweging 1

Heb ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de meldcode een vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling?

Nee: Afsluiten en vastleggen in dossier

Ja: Ga verder met afweging 2.

Het vertrekpunt van het afwegingskader is de uitkomst van stap 4 van de meldcode: de beroepskracht heeft de aard en de ernst van de (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling ingeschat. In stap 5 zal de beroepskracht gaan besluiten welke vervolgstap(pen) hij neemt.

Als in stap 4 wordt ingeschat dat er géén zorgen zijn over (een dreiging van) huiselijk geweld of kindermishandeling, sluit de beroepskracht het doorlopen van de meldcode af. Deze conclusie zal uitdrukkelijk vermeld moeten worden in het dossier waarin de beroepskracht ook eerder doorlopen stappen van de meldcode heeft vastgelegd.

Een veelvoorkomende situatie is dat een beroepskracht in stap 4 concludeert dat er wel zorgen zijn, maar dat deze zorgen geen (dreiging van) huiselijk geweld of kindermishandeling betreffen. Bijvoorbeeld omdat er kindproblematiek is waargenomen in combinatie met pedagogische onmacht van ouders, echter zonder dat dit de (emotionele) veiligheid van het kind bedreigt. Ook dan sluit de beroepskracht de meldcode af en noteert deze conclusie in hetzelfde dossier waarin verslag is gedaan van de doorlopen stappen van de meldcode. Hulp kan vervolgens worden georganiseerd, geboden en geëvalueerd voor de gesignaleerde, niet tot onveiligheid leidende, problemen.

Wanneer een beroepskracht op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de meldcode een vermoeden heeft van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling volgt de tweede afwegingsvraag.

Afweging 2

Schat ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de meldcode in dat er sprake is van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid?

Nee: Ga verder met afweging 3

Ja: Melden bij Veilig Thuis.

Beroepskrachten die deze afweging met 'ja' beantwoord hebben, zullen de afwegingen 3 tot en met 5 samen met Veilig Thuis doorlopen.

In stap 4 heeft een beroepskracht de aard en de ernst van (de dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling ingeschat. In stap 5 vragen beroepskrachten zich in de oude situatie af of er sprake is van zodanig acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid, dat melden tot hun beroepsnorm behoort. Met de wijzigingen in het Besluit verplichte meldcode is het de bedoeling dat dergelijke ernstige onveilige en/of schadelijke situaties áltijd worden gemeld bij Veilig Thuis, ook wanneer een beroepskracht inschat dat hij en zijn organisatie mogelijkheden hebben om hulp te bieden of te organiseren. Met deze melding kan Veilig Thuis vroegere, maar ook eventuele toekomstige signalen van huiselijk geweld over de betrokkenen, combineren. Beroepskrachten die (ook) zelf hulp kunnen bieden, overleggen vervolgens met Veilig Thuis over de vervolgstappen en de verdeling van verantwoordelijkheden.

Voorbeelden van acuut onveilige situaties van huiselijk geweld en/of kindermishandeling

- Door geweld toegebrachte verwonding die medische behandeling behoeft
- (Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe
- Poging tot verwurging
- Wapengebruik
- Geweld tijdens de zwangerschap
- (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld, of seksuele exploitatie van kinderen jonger dan 18 jaar
- Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking)
- Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot + 100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel
- Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief verstrekt of (medische) klachten en afwijkingen bij het

kind daadwerkelijk veroorzaakt

- Vrijheidsbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn
- Acut onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suïdepoging, automutilatie, acut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs
- Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

Voorbeelden van structureel onveilige situaties van huiselijk geweld en/of kindermishandeling

Bij structureel onveilige situaties van huiselijk geweld en/of kindermishandeling staat de herhaling van en/of het voortduren van onveilige situaties en/of geweld centraal. Anders dan bij acute onveiligheid wordt (structurele) emotionele onveiligheid en de belemmeringen die dat geeft voor (duurzame) veilige ontwikkeling van kinderen door veel beroepskrachten niet gesignaleerd (Samenwerkend Toezicht Jeugd (STJ), 2016). Het is daarom extra van belang dat juist ook de meldnormen voor 'structureel onveilige situaties' in dialoog verder uitgewerkt worden. De emotionele onveiligheid en structurele inperking van (de ontwikkelingsmogelijkheden van) slachtoffer verdient hierbij bijzondere aandacht.

Bij het formuleren van voorbeelden van structureel onveilige situaties worden doorgaans de volgende categorieën onderscheiden:

- lichamelijk geweld
- psychisch geweld
- lichamelijke verwaarlozing
- emotionele verwaarlozing
- seksueel geweld
- en overige vormen van geweld en onveiligheid (zoals bijvoorbeeld eerge relateerd geweld).

Afweging 3

Ben ik in staat effectieve hulp te bieden of organiseren om huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden?

Nee: Melden bij Veilig Thuis

Ja: Ga verder met afweging 4.

Beroepskrachten die de tweede afweging met 'ja' hebben beantwoord, zullen de afwegingen 3 tot en met 5 samen met Veilig Thuis doorlopen.

In deze afwegingsvraag staan de mogelijkheden van de beroepskracht, diens organisatie en diens samenwerkingspartners centraal. Ook vóór de wijzigingen in het Besluit verplichte meldcode beschreef het Basismodel deze afwegingsvraag naar mogelijkheden tot het zelf bieden of organiseren van hulp. Echter, de afgelopen jaren is veel nieuwe kennis ontwikkeld over al dan niet effectieve hulp bij kindermishandeling en/of huiselijk geweld. Dit leidt tot onderstaande belangrijke uitgangspunten. Bij effectieve hulp rondom huiselijk geweld en/of kindermishandeling is veiligheid het hoofddoel, ook wanneer een hulpverlener is betrokken bij de aanpak van een deelprobleem. Goede hulp bij huiselijk geweld en/of kindermishandeling is gericht op alle leden in een (gezins)systeem: minderjarigen en volwassenen, pleger(s) en slachtoffer. Er wordt met alle betrokkenen samengewerkt in het maken, evalueren en uitvoeren van veiligheids- en hulpplannen. En er is sprake van multidisciplinaire samenwerking tussen beroepskrachten, waarin mogelijkheden zijn tot (het organiseren van) gespecialiseerde hulp en samenwerkingsafspraken zijn gemaakt over casusregie.

De vraag of de beroepskracht in staat is effectief hulp te bieden of organiseren om (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling te stoppen, leidt volgens het afwegingskader tot een melding, indien de beroepskracht vanwege de aard van diens professie binnen de (samenwerkings)mogelijkheden van diens organisatie:

- onvoldoende mogelijkheden heeft om zich een actueel beeld van de veiligheid te ontwikkelen en/of
- deze beroepskracht onvoldoende zicht kan krijgen op onveilige gebeurtenissen in de voorgeschiedenis en/of van de feiten die ten grondslag liggen aan de mogelijk geconstateerde onveiligheid en/of
- deze beroepskracht onvoldoende mogelijkheden heeft om passende en samenhangende hulp te bieden of te organiseren met veiligheid als resultaat.

Met name beroepsgroepen met hulpverlenende taken wordt aangeraden om hun bestaande meldcodes te actualiseren met afwegingen ten aanzien van effectieve hulpverlening bij huiselijk geweld en/of kindermishandeling. In hoofdstuk 5 wordt hiertoe verdiepende informatie aangereikt.

Afweging 4

Aanvaarden de betrokkenen hulp om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden en zijn zij bereid zich hiervoor in te zetten

Nee: Melden bij Veilig Thuis

Ja: Hulpbieden of organiseren, ga verder met afweging 5.

Beroepskrachten die de tweede afweging met 'ja' hebben beantwoord, zullen de afwegingen 3 tot en met 5 samen met Veilig Thuis doorlopen.

In deze afwegingsvraag staan de mogelijkheden van de betrokkenen tot het aanvaarden van hulp bij (dreigend) huiselijk geweld en/of kindermishandeling centraal. Ook vóór de wijzigingen in het Besluit verplichte meldcode beschreef het Basismodel deze afwegingsvraag. Nieuw is dat in het voorgestelde afwegingskader deze afwegingsvraag vooraf wordt gegaan door de afweging of een melding noodzakelijk is vanwege acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid.

Bij deze afwegingsvraag gaat het erom dat de betrokkenen, alle leden van het (gezins)systeem, maar ook het (breder) netwerk van (informele) steunfiguren bereid en in staat zijn de voorgestelde hulp direct aan te gaan. (In de derde afwegingsvraag heeft de betrokken beroepskracht en diens organisatie reeds afgewogen of zij bereid en in staat zijn deze hulp direct te bieden of organiseren).

In het afwegingskader leidt de vierde afwegingsvraag tot een melding indien hulp wordt afgehouden. Vaak is bij aanvang niet helemaal helder hoezeer de betrokkenen bereid en in staat zijn zich in te zetten. De redenen om de hulp te aanvaarden kunnen divers zijn. Hun motivatie kan vooral intrinsiek of extrinsiek van aard zijn. Ook de mogelijkheden van de betrokkenen en hun

netwerk verschillen. Door direct en in samenwerking met de betrokkenen en ketenpartners veiligheidsafspraken en hulpverleningsafspraken te maken wordt vaak helder wat de bereidheid en de mogelijkheden van de betrokkenen zijn.

Het gaat dus om situaties waarin hulpverleners hulp bieden bij zorgen over onveiligheid én

- deze hulp wordt afgehouden en/of
- de inzet van het gezinssysteem en betrokkenen onvoldoende (in beeld) is.

Afweging 5

Leidt de hulp binnen de gewenste termijn tot de noodzakelijke resultaten ten aanzien van veiligheid en/of het herstel van alle betrokkenen?

Nee: (Opnieuw) melden bij Veilig Thuis

Ja: Hulp afsluiten met afspraken over het volgen van toekomstige (on)veiligheid met betrokkenen en samenwerkingspartners.

In deze afwegingsvraag staan de effecten van hulp bij (dreigend) huiselijk geweld en/of kindermishandeling centraal. Ook vóór de wijzigingen in het Besluit verplichte meldcode beschreef het Basismodel deze afwegingsvraag. De beantwoording van deze afwegingsvraag leidt tot een melding bij Veilig Thuis indien wordt vastgesteld dat hulp onvoldoende resultaat oplevert: (het risico op) onveiligheid duurt voort, onveiligheid herhaalt zich of hulp stagneert.

- Het gaat dus om situaties waarin hulpverleners hulp bieden bij zorgen over onveiligheid én de hulp binnen de gewenste termijn niet leidt tot de noodzakelijke resultaten ten aanzien van de veiligheid en het welzijn van de betrokkenen (en/of de ontwikkeling van minderjarigen)

- De problematiek ernstiger of groter blijkt dan verwacht
- De uitvoering van het veiligheid- en/of hulpverleningsplan is vastgelopen.

Om deze laatste afwegingsvraag zorgvuldig te beantwoorden is het nodig dat binnen de hulp die beroepskrachten bieden, duidelijk is afgesproken met betrokkenen uit het (gezins)systeem en met beroepskrachten met wie wordt samengewerkt, aan welke doelen en resultaten wordt gewerkt.

Hoe en door wie wordt vastgesteld of de veiligheid voldoende is bereikt? Hoe wordt de veiligheid gemonitord en gedurende welke periode? Wanneer sprake is van een acuut onveilige situatie of structureel onveilige situatie is het van belang dat, na het doen van een melding bij Veilig Thuis, in de eerste plaats met Veilig Thuis duidelijk is besproken en afgesproken wat de termijn is (in dagen, weken of maanden) waarbinnen specifieke genoemde resultaten ten aanzien van de veiligheid behaald moeten zijn.

Verantwoordelijkheden in het scheppen van een randvoorwaarde voor een veilig werk- en meldklimaat.

Om het voor medewerkers mogelijk te maken om in een veilig werkklimaat huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en om de stappen van de meldcode te zetten, draagt Stichting CPOB er zorg voor dat:

Bestuurder en directie:

- de meldcode opnemen in het zorgbeleid en/of veiligheidsbeleid van de organisatie;
- een aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling (mogelijk de intern begeleider) aanstellen;
- de deskundigheidsbevordering opnemen in het scholingsplan (indien dat nog niet heeft plaatsgevonden);
- regelmatig trainingen en andere vormen van deskundigheidsbevordering aanbieden aan medewerkers, zodat medewerkers voldoende kennis en vaardigheden ontwikkelen en ook op peil houden voor het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en voor het zetten van de stappen van de code;
- de meldcode aansluiten op de werkprocessen binnen de organisatie;
- de meldcode aansluiten op de zorgstructuur van de organisatie;
- voldoende deskundigen intern en extern beschikbaar zijn om de medewerkers te kunnen ondersteunen bij het signaleren en het zetten van de stappen van de code;
- de werking van de meldcode regelmatig evalueren en zo nodig acties in gang zetten om de toepassing van de meldcode te optimaliseren;
- binnen de organisatie en in de kring van ouders bekendheid geven aan het doel en de inhoud van de meldcode (schoolgids);
- afspraken maken over de wijze waarop Stichting CPOB de medewerkers zal ondersteunen als zij door ouders in of buiten rechte worden aangesproken op de wijze waarop zij de meldcode toepassen;
- eindverantwoordelijkheid dragen voor de uitvoering van de meldcode.

intern begeleider en/of direct leidinggevende:

- als aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling is aangesteld;
- als vraagbaak functioneert binnen de organisatie voor algemene informatie over (de meldcode) kindermishandeling;
- signalen herkent die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- kennis heeft van de stappen volgens de meldcode;
- taken vaststelt van een ieder (Wie doet wat wanneer);
- deelneemt aan het zorgadviesteam (indien aanwezig);
- de aansluiting van de meldcode op de werkprocessen uitvoert;
- de aansluiting van de meldcode op de zorgstructuur uitvoert;
- samenwerkingsafspraken vastlegt met ketenpartners;
- de uitvoering van de meldcode coördineert bij een vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling;
- waakt over de veiligheid van de leerling bij het nemen van beslissingen;
- zo nodig contact opneemt met **Veilig Thuis** voor advies of melding.
- de genomen stappen evalueert met betrokkenen;
- toeziet op zorgvuldige omgang met de privacy van het betreffende gezin;
- toeziet op dossiervorming en verslaglegging.

de leerkracht:

- signalen herkent die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- overlegt met de intern begeleider bij zorg over een leerling aan de hand van waargenomen signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;

- afspraken uitvoert die zijn voortgekomen uit het overleg met de intern begeleider, zoals observeren of een gesprek met de ouder;
- de resultaten bespreekt van deze ondernomen stappen met de intern begeleider.

de directie, de leidinggevende en de medewerkers zijn *niet* verantwoordelijk voor:

- het vaststellen of er al dan niet sprake is van kindermishandeling of huiselijk geweld;
- het verlenen van professionele hulp aan ouders of leerlingen (begeleiding, therapie).

Bijlage 1: Voorbeeld tekst schoolgids / website

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Als school kunnen we te maken krijgen met leerlingen die het slachtoffer zijn van huiselijk geweld of kindermishandeling. Dat brengt altijd schrik en zorg met zich mee. Daarom maakt onze school gebruik van de "Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling". Vanaf 1 juli 2013 zijn alle beroepskrachten op onze school wettelijk verplicht deze meldcode te gebruiken bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling.

De meldcode beschrijft wat medewerkers van de school moeten doen bij vermoedens van geweld of mishandeling. Om dit zorgvuldig te laten gebeuren, wordt gebruik gemaakt van een stappenplan:

- Stap 1: In kaart brengen van signalen (vaak door de leerkracht).
- Stap 2: Overleggen met een collega (het intern zorgteam: de school-vertrouwenspersoon, de intern begeleider en directie) en eventueel raadplegen van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) of het Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG).
- Stap 3: Gesprek met de betrokkene (altijd samen met een lid van het management / zorgteam).
- Stap 4: Wegen van de signalen van geweld of mishandeling (eventueel in overleg met GGD en SMW).
- Stap 5: Tot 31-12-2018: Beslissen: hulp organiseren of melden.
- Stap 5: Vanaf 01-01-2019:
  - 5A: is melden noodzakelijk
  - 5B: hulp organiseren en effecten volgen

Uiteraard streven wij er naar dat elke stap besproken wordt met de ouder(s)/verzorger(s) van de leerling. Bij ernstige situaties is het echter ook mogelijk om hiervan, in het belang van het kind, af te zien.

Geen meldplicht

Een verplichte meldcode is iets anders dan een meldplicht. Bij een meldplicht moet de professional zijn vermoeden van geweld of mishandeling melden bij andere instanties. Die verplichting bestaat niet bij een meldcode. De beslissing om vermoedens van huiselijk geweld of mishandeling wel of niet te melden, neemt de professional. Het stappenplan van de meldcode biedt hem of haar houvast bij die afweging.

De gehele meldcode is bij de directie op te vragen.

Bijlage 2: Voorbeeldtekst voor in weekbrief van de school

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Vanaf 1 juli 2013 is iedere school wettelijk verplicht te werken met een '**meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling**'. Reden is dat het helaas voorkomt dat kinderen te maken krijgen met huiselijk geweld of mishandeling. Onderzoek heeft aangetoond dat de signalen nog te vaak over het hoofd worden gezien, of niet herkend worden. Doel van de meldcode is dat sneller en adequater wordt ingegrepen bij vermoedens van dit soort geweld.

De meldcode bevat een stappenplan die beroepskrachten op school stap voor stap door het proces leidt, van signaleren tot aan het moment dat er eventueel een beslissing genomen wordt over het doen van een melding bij een officiële instantie. Veelal het 'Steunpunt huiselijk geweld' of het 'Advies- en Meldpunt Kindermishandeling'.

De stappen maken de beroepskracht duidelijk wat er van hem of haar verwacht wordt en hoe hij/zij, rekening houdend met het beroepsgeheim, op een verantwoorde wijze komt tot een besluit over het doen van een melding.

Uiteraard streven wij er naar dat dit altijd besproken wordt met de ouder(s)/verzorger(s) van de leerling. Bij ernstige situaties is het echter ook mogelijk om hiervan, in het belang van het kind, af te zien.

De gehele meldcode is bij de directie op te vragen.

Bijlage 3: Signalenlijst kindermishandeling 0 tot 4 jarigen

Als kinderen mishandeld, verwaarloosd en/of misbruikt worden, kunnen ze signalen uitzenden. Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stressindicatoren die aangeven dat er iets met

het kind aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling (echtscheiding, overlijden van een familielid, enzovoort). Hoe meer signalen van deze lijst bij een kind te herkennen zijn, hoe groter de kans dat er sprake zou kunnen zijn van kindermishandeling.

Het is niet de bedoeling om aan de hand van een signalenlijst het *bewijs* te leveren van de mishandeling. Het is wel mogelijk om een vermoeden van mishandeling meer te onderbouwen naarmate er meer signalen uit deze lijst geconstateerd worden. Een goed beargumenteerd vermoeden is voldoende om in actie te komen.

Deze lijst is niet uitputtend, er kunnen zich andere signalen voordoen die hier niet vermeld staan. Ook kunnen signalen in deze lijst overlappen met signalen in de lijst van kinderen van 4 tot en met 12 jaar (bijlage 2).

De signalen die in deze lijst worden vermeld, hebben betrekking op alle vormen van mishandeling. Aan het einde van de lijst zijn nog enkele signalen opgenomen die meer specifiek zijn voor seksueel misbruik. Om een duidelijk beeld te krijgen van wat er aan de hand zou kunnen zijn, is het van belang de hele context van de gezinssituatie erbij te betrekken. Daarom worden ook een aantal signalen van ouders en gezin genoemd.

Er kan altijd overlegd worden met het AMK over zorgelijke signalen, in overleg met aandachtsfunctionaris.

Psychosociale signalen

Ontwikkelingsstoornissen

- Achterblijven in taal-, spraak-, motorische, emotionele en/of cognitieve ontwikkeling.
- Schijnbare achterstand in verstandelijk ontwikkeling.
- Regressief gedrag.
- Niet zindelijk op leeftijd waarvan men het verwacht.

Relationele problemen

Ten opzichte van de ouders:

- Totale onderwerping aan de wensen van de ouders.
- Sterk afhankelijk gedrag ten opzichte van de ouders.
- Onverschilligheid ten opzichte van de ouders.
- Kind is bang voor ouders.
- Kind vertoont heel ander gedrag als ouders in de buurt zijn.

Ten opzichte van andere volwassenen:

- Bij oppakken houdt het kind zich opvallend stijf.
- Bevriezing bij lichamelijk contact.
- Allemansvriend.
- Lege blik in ogen en vermijden van oogcontact.
- Waakzaam, wantrouwend.

Ten opzichte van andere kinderen:

- Speelt niet met andere kinderen.
- Is niet geliefd bij andere kinderen.
- Wantrouwend.
- Terugtrekken in eigen fantasiewereld.

Gedragsproblemen

- Plotselinge gedragsverandering.
- Geen of nauwelijks spontaan spel, geen interesse in spel.
- Labiel, nerveus.
- Depressief.
- Angstig.
- Passief, in zichzelf gekeerd, meegaand, apathisch, lusteloos.
- Agressief.
- Hyperactief.
- Niet lachen, niet huilen.
- Niet tonen van gevoelens, zelfs niet bij lichamelijke pijn.
- Eetproblemen.
- Slaapstoornissen.
- Vermoeidheid, lusteloosheid.

Medische signalen

Lichamelijke kenmerken (specifiek voor lichamelijke mishandeling)

- Blauwe plekken.
- Krab-, bijt- of brandwonden.
- Botbreuken.
- Littekens.

Voedingsproblemen

- Ondervoeding.
- Voedingsproblemen bij baby's.
- Steeds wisselen van voeding.
- Veel spugen.
- Matig groeien, ondanks voldoende hoeveelheid voeding.
- Weigeren van voeding.
- Achterblijven in lengtegroei.

Verzorgingsproblemen

- Slechte hygiëne.
- Ernstige luierslag.
- Onvoldoende kleding.
- Onvoldoende geneeskundige en tandheeskundige zorg.
- Veel ongevallen door onvoldoende toezicht.
- Herhaalde ziekenhuisopnamen.
- Recidiverende ziekten door onvoldoende zorg.

- Traag herstel door onvoldoende zorg.

Kenmerken ouders/gezin

Ouder/kind relatiestoornis

- Ouder draagt kind als een *postpakketje*.
- Ouder troost kind niet bij huilen.
- Ouder klaagt overmatig over het kind.
- Ouder heeft irreële verwachtingen ten aanzien van het kind.
- Ouder toont weinig belangstelling voor het kind.

Signalen ouder

- Geweld in eigen verleden.
- Apathisch en (schijnbaar) onverschillig.
- Onzeker, nerveus en gespannen.
- Onderkoeld brengen van eigen emoties.
- Negatief zelfbeeld.
- Steeds naar andere artsen/ziekenhuizen gaan (*shopping*).
- Afspraken niet nakomen.
- Kind opeens van school afhalen.
- Aangeven het bijna niet meer aan te kunnen.
- Psychiatrische problemen.
- Verslaafd.

Gezinskenmerken

- *Multi-probleem*-gezin.
- Ouder die er alleen voorstaat.
- Regelmatig wisselende samenstelling van gezin.
- Isolement.
- Vaak verhuizen.
- Sociaaleconomische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, et cetera.
- Veel ziekte in het gezin.
- Draaglast gezin gaat draagkracht te boven.
- Geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen.

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijke kenmerken

- Verwondingen aan genitaliën.
- Vaginale infecties en afscheiding.
- Jeuk bij vagina en/of anus.
- Problemen bij het plassen.
- Recidiverende urineweginfecties.
- Pijn in de bovenbenen.
- Pijn bij lopen en/of zitten.
- Seksueel overdraagbare ziekten.

Relationele problemen

- Angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder.

Gedragsproblemen

Afwijkend seksueel gedrag:

- Excessief en/of dwangmatig masturberen.

- Angst voor lichamelijk contact of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact.
- Niet leeftijdsadequaat seksueel spel.
- Niet leeftijdsadequate kennis van seksualiteit.
- Angst om zich uit te kleden.
- Angst om op de rug te liggen.
- Negatief lichaamsbeeld: ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam.
- Schrikken bij aangeraakt worden.
- Houterige motoriek (onderlichaam *op slot*).
- Geen plezier in bewegingsspel.

Signalen die specifiek zijn voor kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld

Gedragsproblemen

- Agressie: kopiëren van gewelddadig gedrag van vader of moeder (sommige kinderen, met name jongens kopiëren hun vaders gedrag door hun moeder of jongere broertjes/zusjes te slaan).
- Opstandigheid.
- Angst.
- Negatief zelfbeeld.
- Passiviteit en teruggetrokkenheid.
- Zichzelf beschuldigen.
- Verlegenheid.

Problemen in sociaal gedrag en competentie:

- Wantrouwen ten aanzien van de omgeving.
- Gebrek aan sociale vaardigheden.

Signalen die specifiek zijn voor het syndroom van Münchhausen by Proxy (MBPS)

Het syndroom Münchhausen by Proxy (MBPS) is een ernstige vorm van kindermishandeling. Degene met dit syndroom (vaak moeder), komt liefdevol en bezorgd over, zoekt zeer regelmatig intensieve medische hulp voor een kind, maar is zelf degene die het kind bewust ziek maakt. Dit door toediening van middelen, het toebrengen van verwondingen of infecties. MBPS kan zeer ingrijpende vormen aannemen: ca. 10% van de kinderen overlijdt aan de gevolgen van MBPS.

Signalen die kunnen duiden op dit syndroom zijn o.a.:

- Onderzoeksgegevens kloppen niet met het ziektebeeld.
- Medische gegevens over eerdere behandelingen zijn moeilijk te verkrijgen.
- Symptomen verdwijnen wanneer ouder en kind worden gescheiden.
- Een broertje of zusje is overleden of eveneens vaak ziek.
- De moeder schrikt niet terug voor ingrijpende onderzoeken of het onder narcose brengen van het kind en daar zelfs op aandringt.
- Voorvallen vinden in de avonden en weekenden plaats waarbij een beroep wordt gedaan op andere artsen.
- De volgende klachten worden gepresenteerd: bewusteloosheid, insulten, apneu, diarree, overgeven, koorts, lethargie.
- Het kind heeft een aanzienlijke ziektegeschiedenis met steeds andere klachten.
- De moeder is werkzaam in de gezondheidszorg of beschikt over een zeer grote medische kennis.
- Het verhaal van moeder bevat kleine tegenstrijdigheden.
- Vaak van arts wisselen.

Het onderscheid met postnatale depressie bij de moeder, wiegendood of kinderen die niet goed groeien veroorzaakt door iets anders dan MBPS, is dat in deze gevallen de moeders vaak dankbaar zijn als ze ontlast worden van de zorg voor hun kind, terwijl MBPS-moeders die zorg niet willen uitbesteden.

Als kinderen mishandeld, verwaarloosd en/of misbruikt worden, kunnen ze signalen uitzenden. Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stressindicatoren die aangeven dat er iets met het kind aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling (echtscheiding, overlijden van een familielid, enzovoort). Hoe meer signalen van deze lijst bij een kind te herkennen zijn, hoe groter de kans dat er sprake zou kunnen zijn van kindermishandeling.

Het is niet de bedoeling om aan de hand van een signalenlijst het *bewijs* te leveren van de mishandeling. Het is wel mogelijk om een vermoeden van mishandeling meer te onderbouwen naarmate er meer signalen uit deze lijst geconstateerd worden. Een goed beargumenteerd vermoeden is voldoende om in actie te komen.

Deze lijst is niet uitputtend, er kunnen zich andere signalen voordoen die hier niet vermeld staan. Ook kunnen signalen in deze lijst overlappen met signalen in de lijst van kinderen van 0 tot en met 4 jaar (bijlage 1) of de signalenlijst voor jongeren van 12 tot 19 jaar (bijlage 3)..

De signalen die in deze lijst vermeld worden, hebben betrekking op alle vormen van mishandeling. Om een duidelijk beeld te krijgen van wat er aan de hand zou kunnen zijn, is het van belang de hele context van het gezin erbij te betrekken. Daarom worden ook een aantal signalen van ouders en gezin genoemd.

Psychosociale signalen

Ontwikkelingsstoornissen

- Achterblijven in taal-, spraak-, motorische, emotionele en/of cognitieve ontwikkeling.
- Schijnbare achterstand in verstandelijke ontwikkeling.
- Regressief gedrag.
- Niet zindelijk.

Relationele problemen

Ten opzichte van de ouders:

- Totale onderwerping aan de wensen van de ouders.
- Sterk afhankelijk gedrag ten opzichte van de ouders.
- Onverschilligheid ten opzichte van de ouders.
- Kind is bang voor ouders.
- Kind vertoont heel ander gedrag als ouders in de buurt zijn.

Relationele problemen

Ten opzichte van andere volwassenen:

- Bevriezing bij lichamelijk contact.
- Allemansvriend.
- Lege blik in de ogen en vermijden van oogcontact.
- Waakzaam, wantrouwend.

Relationele problemen

Ten opzichte van andere kinderen:

- Speelt niet met andere kinderen.
- Is niet geliefd bij andere kinderen.
- Wantrouwend.
- Terugtrekken in eigen fantasiewereld.

Gedragsproblemen

- Plotselinge gedragsverandering.
- Labiel, nerveus gespannen.
- Depressief.
- Angstig.
- Passief, in zichzelf gekeerd, meegaand, apathisch, lusteloos.
- Agressief.
- Hyperactief.
- Destructief.
- Geen of nauwelijks spontaan spel, geen interesse in spel.
- Vermoeidheid, lusteloosheid.
- Niet huilen, niet lachen.
- Niet tonen van gevoelens, zelfs niet bij lichamelijke pijn.
- Schuld- en schaamtegevoelens.
- Zelf verwondend gedrag.
- Eetproblemen.
- Anorexia/boulimia.
- Slaapstoornissen.
- Bedplassen/broekpoepen.

Medische signalen

Lichamelijke kenmerken (specifiek voor lichamelijke mishandeling)

- Blauwe plekken.
- Krab-, bijt- of brandwonden.
- Botbreuken.
- Littekens.

Verzorgingsproblemen (specifiek voor verwaarlozing)

- Slechte hygiëne.
- Onvoldoende kleding.
- Onvoldoende geneeskundige en tandheekkundige zorg.
- Veel ongevallen door onvoldoende toezicht.
- Herhaalde ziekenhuisopnamen.
- Recidiverende ziekten door onvoldoende zorg.
- Traag herstel door onvoldoende zorg.

Overige medische signalen

- Ondervoeding.
- Achterblijven in lengtegroei.
- Psychosomatische klachten (buikpijn, misselijkheid, hoofdpijn, etc.).

Kenmerken ouders/gezin

Ouder-kind relatiestoornis

- Ouder troost kind niet bij huilen.
- Ouder klaagt overmatig over het kind.
- Ouder heeft irreële verwachtingen ten aanzien van het kind.
- Ouder toont weinig belangstelling voor het kind.

Signalen ouder

- Geweld in eigen verleden;
- Apathisch en (schijnbaar) onverschillig.
- Onzeker, nerveus en gespannen.

- Onderkoeld brengen van eigen emoties.
  - Negatief zelfbeeld.
  - Steeds naar andere artsen/ziekenhuizen gaan (*shopping*).
  - Afspraken niet nakomen.
  - Kind opeens van school afhaken.
  - Aangeven het bijna niet meer aan te kunnen.
  - Psychiatrische problemen.
  - Verslaafd.
- **Gezinskenmerken**
  - *Multi-probleem*-gezin.
  - Ouder die er alleen voorstaat.
  - Regelmatig wisselende samenstelling van gezin.
  - Isolement.
  - Vaak verhuizen.
  - Sociaaleconomische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, et cetera.
  - Veel ziekte in het gezin.
  - Draaglast gezin gaat draagkracht te boven.
  - Geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen.

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijke kenmerken

- Verwondingen aan genitaliën.
- Vaginale infecties en afscheiding.
- Jeuk bij vagina en/of anus.
- Problemen bij het plassen.
- Recidiverende urineweginfecties.
- Pijn in de bovenbenen
- Pijn bij lopen en/of zitten.
- Seksueel overdraagbare ziekten.

Relationele problemen

- Angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder.

Gedragsproblemen

Afwijkend seksueel gedrag:

- Excessief en/of dwangmatig masturberen.
- Angst voor lichamelijk contact of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact.
- Niet leeftijdsadequaat seksueel spel.
- Niet leeftijdsadequate kennis van seksualiteit.
- Angst om zich uit te kleden.
- Angst om op de rug te liggen.
- Negatief lichaamsbeeld: ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam.
- Schrikken bij aangeraakt worden.
- Houterige motoriek (onderlichaam *op slot*).
- Heen plezier in bewegingsspel.

Signalen die specifiek zijn voor kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld

Gedragsproblemen

- Agressie: kopiëren van gewelddadig gedrag van vader of moeder (sommige kinderen, met name jongens kopiëren hun vaders gedrag door hun moeder of jongere broertjes/zusjes te slaan).
- Opstandigheid.
- Angst.
- Negatief zelfbeeld.
- Passiviteit en teruggetrokkenheid.
- Zichzelf beschuldigen.
- Verlegenheid.

Problemen in sociaal gedrag en competentie:

- Wantrouwen ten aanzien van de omgeving.
- Gebrek aan sociale vaardigheden.

Signalen die specifiek zijn voor het syndroom van Münchhausen by Proxy (MBPS)

Het syndroom Münchhausen by Proxy (MBPS) is een ernstige vorm van kindermishandeling. Degene met dit syndroom (vaak moeder), komt liefdevol en bezorgd over, zoekt zeer regelmatig intensieve medische hulp voor een kind, maar is zelf degene die het kind bewust ziek maakt. Dit door toediening van middelen, het toebrengen van verwondingen of infecties. MBPS kan zeer ingrijpende vormen aannemen: ca. 10% van de kinderen overlijdt aan de gevolgen van MBPS.

Signalen die kunnen duiden op het betreffende syndroom zijn o.a.:

- Onderzoeksgegevens kloppen niet met het ziektebeeld.
- Medische gegevens over eerdere behandelingen zijn moeilijk te verkrijgen.
- Symptomen verdwijnen wanneer ouder en kind worden gescheiden.
- Een broertje of zusje is overleden of eveneens vaak ziek.
- De moeder schrikt niet terug voor ingrijpende onderzoeken of het onder narcose brengen van het kind en daar zelfs op aandringt.
- Voorvallen vinden in de avonden en weekenden plaats waarbij een beroep wordt gedaan op andere artsen.
- De volgende klachten worden gepresenteerd: bewusteloosheid, insulten, apneu, diarree, overgeven, koorts, lethargie.
- Het kind heeft een aanzienlijke ziektegeschiedenis met steeds andere klachten.
- De moeder is werkzaam in de gezondheidszorg of beschikt over een zeer grote medische kennis.
- Het verhaal van moeder bevat kleine tegenstrijdigheden.
- Vaak van arts wisselen.

Het onderscheid met postnatale depressie bij de moeder, wiegendood of kinderen die niet goed groeien veroorzaakt door iets anders dan MBPS, is dat in deze gevallen de moeders vaak dankbaar zijn als ze ontlast worden van de zorg voor hun kind, terwijl MBPS-moeders die zorg niet willen uitbesteden.

Signalen die kunnen duiden op eengerelateerd geweld

- (Structureel) verzuim, mogelijk gestimuleerd door ouders.
- Verminderde prestaties.
- Verzoek om verlengde vakantie.
- Te laat terugkeren uit land van herkomst.
- Opzien tegen komende vakantie.
- Gehaald/gebracht worden en/of surveillance door broers of neven op school/werk, niet zelfstandig mogen reizen.
- Sociale isolatie/verbreking vriendschappen zonder duidelijke reden.

- Verandering van kleding, van modern naar traditioneel of andersom.
- Algehele gedragsveranderingen (zie ook gezondheid en gedrag).
- Er wordt geroddeld over een meisje op school en/of haar broers/neven hebben veel ruzie over haar.
- Deelname aan school/werkuitjes zeer beperkt, na werk/school weinig uitlooptijd, geen flexibiliteit.
- Dubbelleven, groot verschil in gedrag tijdens/buiten school.

Bijlage 5: Sociale kaart van de school

Organisatie : Politie alarmnummer (bij noodsituaties)

Telefoonnummer : 112

Organisatie : Crisisdienst Bureau Jeugdzorg (bij noodsituaties)

Telefoonnummer :

Organisatie : Advies- en Meldpunt Kindermishandeling

Contactpersoon :

Adres :

Telefoonnummer :

E-mailadres :

Organisatie : Algemeen Maatschappelijk Werk

Contactpersoon :

Adres :

Telefoonnummer :

E-mailadres :

Organisatie : Bureau Jeugdzorg

Contactpersoon :

Adres :

Telefoonnummer :

E-mailadres :

Organisatie : GGZ

Contactpersoon :

Adres :

Telefoonnummer :

E-mailadres :

Organisatie : Jeugdgezondheidszorg

Contactpersoon :

Adres :

Telefoonnummer :

E-mailadres :

Organisatie : MEE

Contactpersoon :

Adres :

Telefoonnummer :

E-mailadres :

Organisatie : Politie (ook sociale jeugd- zedenzaken)

Contactpersoon :
Adres :
Telefoonnummer :
E-mailadres :

Organisatie : Steunpunt Huiselijk Geweld

Contactpersoon :
Adres :
Telefoonnummer :
E-mailadres :

Organisatie : Jeugd preventienetwerk

Contactpersoon :
Adres :
Telefoonnummer :
E-mailadres :

Organisatie :

Contactpersoon :
Adres :
Telefoonnummer :
E-mailadres :

Organisatie :

Contactpersoon :
Adres :
Telefoonnummer :
E-mailadres :

Organisatie :

Contactpersoon :
Adres :
Telefoonnummer :
E-mailadres :

Organisatie :

Contactpersoon :
Adres :
Telefoonnummer :
E-mailadres :

Ondertekening

Deze meldcode is opgemaakt en vastgesteld door het bestuur van Stichting CPOB te Tiel.

Naam Bestuurder: H. Huibers

Datum: 01-06-2018

Handtekening:

De Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad heeft instemming verleend m.b.t. de vaststelling van deze regeling.

Namens de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad

Naam voorzitter: J. Schlahmilch

Datum:

Handtekening:

Naam secretaris: S. Franssen

Datum:

Handtekening:
